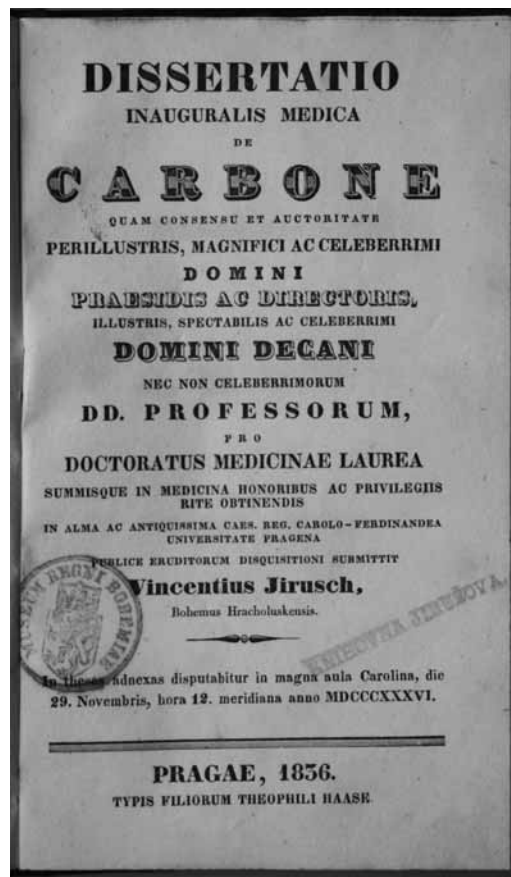
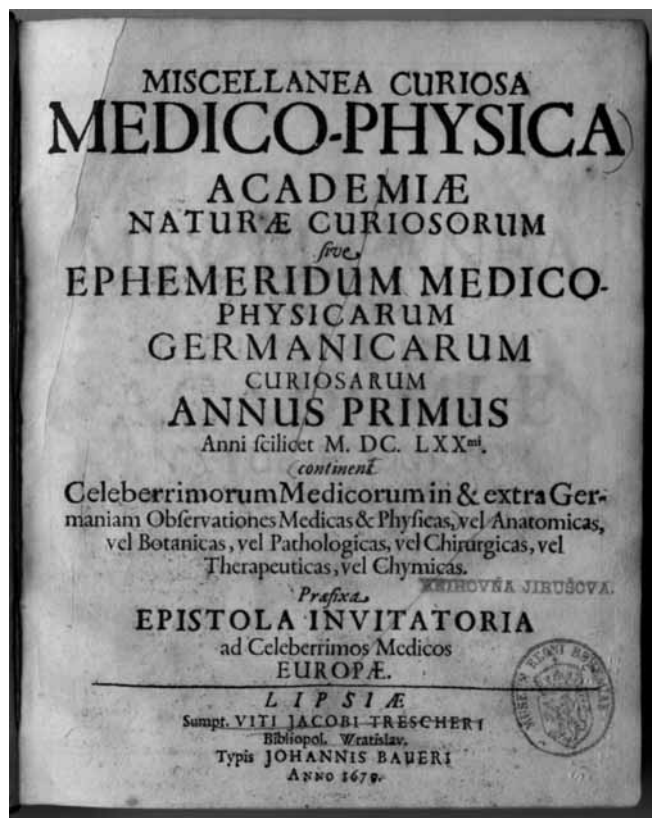

Obr. 12 – Rukopis Německé modlitby. KNM, sbírka rukopisů, sign. XVI G 36

Obr. 13 – JIRUŠ, Vincenc. *Dissertatio inauguralis medica De carbone*. Pragae: 1836, KNM sign. 9 F 112

Obr. 14 – *Miscellanea Curiosa medico-physica...*, první lékařský časopis na světě, starý tisk z majetku Vincence Jiruše, Lipsko: 1670, KNM sign. 9 F 101

Obr. 15 – LIVIUS, Titus. *Ab urbe condita...*, Amsterdam: 1679, KNM sign. 99 E 308

OSOBNÍ KNIHOVNA BOHUSLAVA JIRUŠE

JARMILA KUČEROVÁ – EVA LACHMANOVÁ – IVANA HERNYCHOVÁ, Národní muzeum, Praha

Abstract: Personal library of Bohuslav Jiruš

There are about 80 personal libraries kept in the National Museum Library (Prague). The *Library of Bohuslav Jiruš* is one of them – it came to the Museum as a part of the generous bequest of Bohuslav nobleman Jiruš (1841–1901). He was a doctor, botanist and pharmacologist, professor of botany at the University in Zagreb and professor of pharmacology at the University in Prague. For many years he cooperated with the Museum of Kingdom of Bohemia as well as with the Museum Society – since 1897 even as the general secretary.

His library corresponds with his profession and interests. The main part consists of publications on medicine, pharmacology, and botany; many guidebooks, travel books, yearbooks and journals of the association *Deutsches und Österreichisches Alpenverein* reflect his liking for travelling; fiction and books on art also occur there. An important part of his library is a Bohemian literature and Slavonic literature – mainly Croatian.

Most of the books were published in 19th century but there are also many old prints and three manuscripts.

The whole Jiruš's library is not situated in one place in the main depositary of the National Museum Library – most publications on his main branch are at the shelf mark 9 but others are placed according to their subject: this way of shelving was usual at that time.

The personal library of Bohuslav Jiruš gives us an interesting picture of the life of a very learned man of the 19th century.

Keywords: National Museum Library (Prague), personal libraries – literature of the 19th century on medicine, pharmacology, botany, Slavonic studies.

Knihovna Národního muzea (dále KNM) má ve svých fondech na osmdesát knihoven významných osobností 19. a 20. století. Knihovna Bohuslava Jiruše (dále Jirušova knihovna), získaná odkazem, představuje významný soubor především literatury lékařské, farmakologické a botanické – zejména v němčině a angličtině, dále literatury bohemikální a slovanské.

Jirušova knihovna měla od roku 1902 své stálé místo v hlavním depozitáři KNM. V souvislosti s přípravou na rekonstrukci historické budovy Národního muzea však musely být i tyto knihovní fondy odstěhovány, a tak i Jirušova knihovna po přechodnou dobu – od r. 2011 do ukončení rekonstrukce – pobývá v náhradním depozitáři na Zbraslavi.

Co však bylo dosud o této knihovně širší či alespoň odborné veřejnosti známo? Většina lidí se o osobnosti Bohuslava Jiruše dozvěděla v roce 2012 v souvislosti s anketou týkající se záhadné části jeho odkazu – zapečetěných beden, které smějí být otevřeny až v roce 2101. Nutno přiznat, že i my jsme měly prof. Jiruše po dlouhá léta v povědomí hlavně v souvislosti s jeho tajemným odkazem uloženým na 200 let do přítmí depozitáře a až pak s jeho knihovnou nacházející se někde poblíž na signatuře 9. Avšak ukázalo se, že pátrání po osudu jeho knihovny může být neméně vzrušující: bylo přání prof. Jiruše, které vyslovil v závěti ohledně své knihovny, naplněno? Jaké osobní stopy a souvislosti s jeho životem knihovna obsahuje, které tituly jsou nejvýznamnější?

Odkaz Bohuslava Jiruše Knihovně Národního muzea

MUDr. Bohuslav šlechtic Jiruš (1841–1901) byl lékařem, profesorem botaniky na univerzitě Františka Josefa I. v Záhřebu, profesorem farmakologie a farmakognosie na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze, vládním radou, c. k. dvorním radou, nositelem šlechtického titulu a erbů po otci a sám obdržel rytířské řády za své zásluhy. Byl dlouholetým příznivcem Musea království Českého, aktivním členem správního výboru Společnosti Musea a později dokonce jejím jednatelem.

Na Museum království Českého štědře pamatoval i ve své závěti z r. 1899 (s dodatkem z r. 1901) – kromě několika jednotlivých odkazů jiným příjemcům věnoval veškerý ostatní svůj majetek Společnosti Musea království Českého a ustanovil ho svým hlavním dědicem. Svou osobní knihovnu též odkázal Museu: *4. Bibliotheku svou rovněž odkazuji Museu, a mohou se doubletty a belletristika prodati neb vyměnit, jen žádám, aby nejméně dvě třetiny celé biblioteky do musejní přijaty byly. Bylo by mi velice milé, kdyby i zde zůstala bibliotheka má pohromadě, a označena byla mým jménem, jak se to již s jinými bibliothekami stalo, aby má památka v Museu zcela nevytizela.*¹

Protokol o schůzi správního výboru Musea království Českého dne 31. ledna 1902, na které byla podána zpráva o převzetí pozůstalosti, zmiňuje darování knihovny takto: *Předměty, jež se hodily pro sbírky, byly již těmto odevzdá-*

¹ Časopis Musea Království českého (dále ČNM), 75, 1901, č. 1, s. 557–562.

ny; z nich dostalo se nejznamenitějšího obohacení bibliotéce, jež m. j. obdržela bohatou knihovnu zesnulého p. jednatele, čítající 1507 děl o 4981 svazcích...² Podobně se vyjadřuje výroční zpráva: *Z dárců, kteří obohatili biblioteku dary vynikajícími, budíž jmenován na místě prvním zvěčnělý p. dvor. rada prof. MUDr. Boh. šl. Jiruš, jenž vedle jiného odkázal Museu svou přebohatou knihovnu. V ní zvláště skvěle zastoupena jest odborná literatura lékařská, přírodovědecká a zeměpisná. Vzácná a vysoce cenná tato sbírka, čítající 1507 děl o 4981 svazcích [...] bude vždy v dějinách bibliotéky musejní připomínati jméno šlechtného a nezapomenutelného jednatele Musea.*³

Převzetí a prvotní evidence

V evidenci KNM se nachází svázaný rukopisný soupis zřejmě z r. 1901 nebo 1902 označený „Jirušova knihovna“, který čítá celkem 38 stran. Nejprve jsme tento soupis považovaly za lokální katalog, ale pak se ukázalo, že jde zřejmě o prvotní soupis pořízený knihovníkem po převzetí Jirušovy knihovny, do kterého byly signatury dopisovány postupně, tak jak probíhalo zpracování. Ověřením v katalogu jsme zjistily, že někdy došlo též k opomenutí dopsat signaturu do tohoto seznamu, ale většina titulů byla opravdu zpracována a zařazena do fondu. Zpráva o Museu království Českého za rok 1902 uvádí tuto informaci o zpracování Jirušovy knihovny: *O pracích vykonaných r. 1902 v bibliotece sluší uvést: Nově byly zkatalogisovány: oddělení knih chemických, knihovna Jirušova a Wraného.*⁴

Soupis je rozčleněn do několika skupin – snad dle původního uložení u majitele či převážně dle oborů či též proveniencí. Průzkumem jednotlivých položek soupisu a porovnáním jejich signatur s tehdejšími způsobem stavění

Soupis Jirušovy knihovny – oborová a jazyková charakteristika

Str.	čís. položek	signatura	uložení	obsah (převážně)	jazyk (převážně)
1	1–22	„Umění“, „Obrození“, „Rukopisy“, „Staré tisky“	samostatné sbírky	umění	latinsky, německy
2–6	žádné	různé sign. hlavního depozitáře KNM – 68–69, 83–89	hlavní depozitář KNM – 3. a 4. podlaží	bohemikální odborná lit.: lékařství, farmakologie, botanika, chemie, historie, geografie	česky
7–13	1–266	různé sign. hlavního depozitáře KNM – 70, 71...	hlavní depozitář KNM – 3. podlaží	Bohemica, slavica – chorvatská: historie, přírodní vědy, literatura, etnografie	německy, chorvatsky
14–22	1–356	různé sign. hlavního depozitáře KNM – 33, 38, 39, 41, 42, 45, 46, 47, 51, 54, 60, 61, 70	hlavní depozitář KNM – 2. podlaží	přírodní vědy: hlavně geografie, zoologie, historie: všeobecná, rakouská, německá, francouzská	německy, anglicky
23–38	1–660	převážně sign. 9, též jiné – 96, 97, 98, 99, 100	hlavní depozitář KNM – 1. podlaží – sign. 9; dále 4. podlaží – ostatní	lékařství, farmakologie, toxikologie, botanika; próza a poezie: německá, románská, anglická	německy, anglicky, latinsky, francouzsky, italsky

² RNM, 1902, b. č., Protokol o schůzi správního výboru Musea dne 31. ledna 1902.

³ Zpráva o Museu království Českého za rok 1901, Praha, Museum království Českého, 1902, s. 12.

⁴ Zpráva o Museu království Českého za rok 1902, Praha, Museum království Českého, 1903, s. 16.

⁵ *Knihovny významných českých osobností* [online]. [Praha]: Univerzita Karlova, Ústav informačních studií a knihovnictví, [2008?]- [cit. 28. 10. 2013]. Dostupné z: <http://www.osobniknihovny.cz>.

fondu v hlavním depozitáři KNM jsme dospěly k vytvoření přehledu pro jednotlivé skupiny soupisu, a to z hlediska obsahového a jazykového. Tuto charakteristiku fondu uvádíme v tabulce.

Rozsah a uložení Jirušovy knihovny

Na úvod zmíníme nedávnou informaci o Jirušově knihovně zveřejněnou na webu. Webová aplikace „Knihovny významných českých osobností“⁵, která vznikla v rámci projektu Ústavu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, uvádí v části nazvané „Další dochované knihovny“ tyto údaje:

J I R U Š Bohuslav

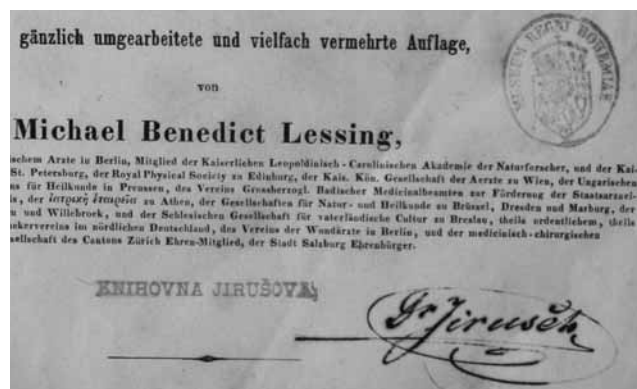
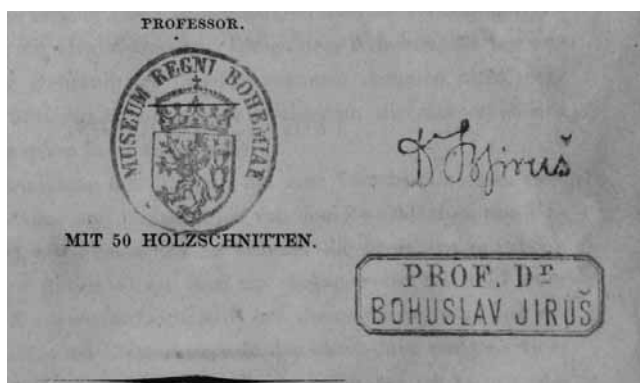
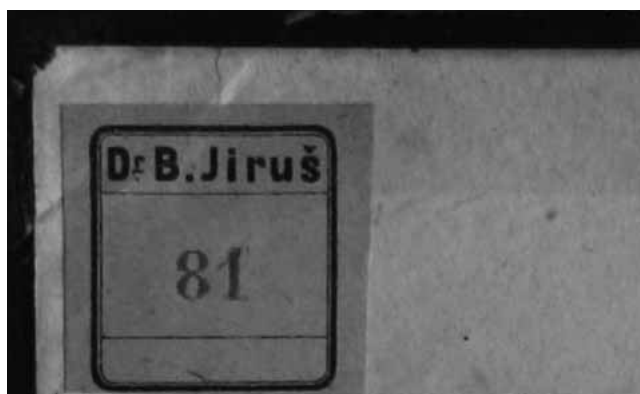
1841 – 1901

Český univerzitní mineralog, profesor farmakologie na lékařské fakultě UK, jednatel společnosti NM

Praha: KNM – cca 1400

Charakteristika a historie: lékařská a zdravotnědenná literatura včetně vlastních spisů, botanické odborné publikace, ročenky, kalendáře a periodika, tisky 17. a 18. st., převážně německy, ale i francouzsky a anglicky. Odkaz z r. 1901. Knihy označeny podpisovým razítkem nebo razítkem „Knihovna Bohuslava Jiruše“. Katalog je součástí Generálního katalogu, fond vcelku na signatuře 9.

Cílem bylo tehdy zřejmě podat vedle vybraných důkladně zpracovaných knihoven alespoň přehled dalších dochovaných knihoven, a proto jsou údaje stručné a pouze přibližné. Počet svazků byl pravděpodobně odvozen od počtu titulů (nikoliv svazků) ze soupisu Jirušovy knihovny. Skutečný počet svazků je však daleko vyšší, neboť soupis obsa-

Obr. 16–19 – Označení vlastnictví knih

huje i periodika a vícesvazková díla: při předání obsahovala Jirušova knihovna 1507 titulů o 4981 svazcích, jak již bylo zmíněno. Stejně tak není přesná informace o uložení fondu – na signatuře 9 v hlavním depozitáři Knihovny Národního muzea je uložena pouze část Jirušovy knihovny. Nad těmito nepřesnostmi však převažuje skutečnost, že se vůbec objevila veřejně dostupná informace o této knihovně a jejím uložení.

Jak knihovníci přistupují ke zpracování a uložení knihoven osobností? Osobní knihovny mohou být převzaty jako celek v úplnosti a uloženy na jednom místě nebo jsou zpracovány výběrově a příp. i rozptýleny do ostatního knihovního fondu. Důležitou roli při rozhodování má samozřejmě to, o jak významnou osobnost jde – přinejmenším ve vztahu k příslušné instituci. Jaký postup tedy volila Knihovna Musea království Českého na začátku 20. století?

Bohuslav Jiruš ve své závěti žádal, aby alespoň 2/3 jeho knih byly přijaty do muzejní knihovny. Můžeme konstatovat, že v tomto ohledu bylo jeho požadavku vyhověno a téměř všechny knihy byly zpracovány a zařazeny do fondu: potvrdilo to porovnání soupisu Jirušovy knihovny a záznamů v katalogích Knihovny Národního muzea. Nebylo pouze možné dohledat položky, které byly pojmenovány obecně, jako např. *20 brožur rozličného obsahu* apod.

V době, kdy byla Jirušova knihovna předána, bylo obvyklé stavění knihovního fondu buď primárně dle oboru (*filosofie, mathematica, fysika, chemie, přírodní vědy, historie, archaeologie, ...*) nebo dle provenience (*slavica, německá literatura, románská literatura, klassická literatura, ...*).⁶ Zároveň měli muzejní knihovníci snahu uložit alespoň část

osobní knihovny na jednom místě: *Knihovny, věnované s podmínkou, aby, pokud možno, byly uloženy pohromadě, vyplňují buď docela nebo částečně tyto police číslované: Dr. V. Gabler č. 96, Jan hrabě Harrach č. 91, Edvard Jelínek č. 94, Dr. Fr. V. Jeřábek č. 96, Dr. Boh. šl. Jiruš č. 9...⁷*

Na signatuře 9 se tedy nachází pohromadě především literatura z hlavního oboru B. Jiruš: medicína a farmakologie. Další knihy jsou uloženy dle jednotlivých oborů. Podrobný popis hlavního depozitáře Knihovny Národního muzea je rovněž uveden v citované výroční zprávě za rok 1913.

Provenienční znaky Jirušovy knihovny

Označení vlastnictví

Rukopisné katalogizační záznamy jsou součástí generálního katalogu Knihovny Národního muzea a příslušné exempláře jsou označeny převážně takto: Jiruš, Dr. Jiruš, Dr. B. Jiruš, nebo alespoň Jir.

V knihách nalezneme několik způsobů označení vlastnictví. Knihovníci Národního muzea označili knihy razítkem „Knihovna Jirušova“ modré či červené barvy. Knihy Bohuslava Jiruš nesou povětšinou podpisové razítko „Dr. B. Jiruš“ nebo razítko „Prof. Dr. BOHUSLAV JIRUŠ“ na titulním listu, dále pak některé mají na předním přideštní štítek s označením „Dr. B. Jiruš“ a pořadové číslo – zřejmě si takto značil své knihy v určitém období. Knihy, které Bohuslav Jiruš převzal od svého otce, mají na titulním listu navíc podpis „Dr. Jirušch“ (opravdu s háčkem a dále s ozdobným obkroužením) nebo razítko „MED. DOCTOR V. JIRUSCH“. Někde se též vyskytují razítka předchozích majitelů.

⁶ Zpráva o Museu království Českého za rok 1913, Praha, Nákladem Musea království českého, 1914, s. 23–24.

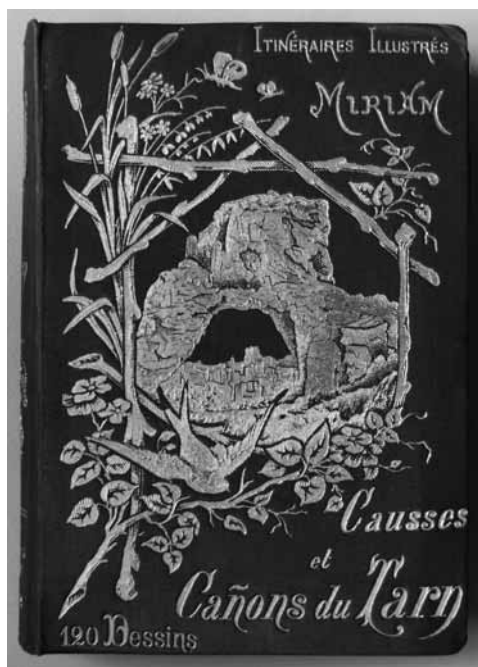
⁷ Tamtéž, s. 24.

obecnou, tak botaniku jednotlivých států a oblastí (Německo, Chorvatsko, Francie, Alpy, ...) [obr. 69]. Setkáme se zde i s firemní literaturou, kterou představují publikace výrobců lékařských přístrojů a mikroskopů – např. Zeiss. Vyskytuje se zde i literatura z oboru lázeňství.

Geografie, cestopisy

B. Jiruš každoročně cestoval, a proto jeho knihovna obsahuje velmi bohatou ukázkou tehdejších průvodců a cestopisů, jakož i odbornou zeměpisnou literaturu. Jako botanik prozkoumal zejména Dalmácii: *...vyniká i jako cestovatel, jenž hlavně Dalmácii a velké ostrovy dalmatské v ohledu botanickém a geologickém prozkoumal. Zprávy o těchto výzkumech uloženy jsou ve zprávách rakouské společnosti zeměpisné a geologické.*⁸ Jeho cesty sice vedly především Evropou (nejdále na Špicberky a do severní Afriky), ale rád si zřejmě četl i o vzdálenějších krajích – o cestách po Americe, do polárních krajů, do Číny, Japonska... [obr. 26, 27, 68]

Jako člen rakouské sekce spolku Deutsches und Österreichisches Alpenverein nashromáždil jeho ročenky a časopisy.

Obr. 26 – *Les Causses et les cañons du Tarn...*, KNM 45 H 97

Bohemika

Bohemikální literatura z Jirušovy knihovny byla též uložena dle tehdejších principů. Na signatury 65–70a (část depozitáře označená jako „Česká literatura od r. 1774“) – umístili knihovníci publikace z různých oborů (přírodní vědy, historie, ...) psané česky. Na signatuře 70 a 71 – tzv. „Bohemica nová“ je literatura o Čechách a Praze v němčině.⁹

Obr. 27 – *Spitsbergen og Polarhavet (1896)*, soubor 24 fotografií od Wilhelma Dreesena – Nansenova expedice, KNM 47 G 11

Slavika chorvatská

Rozsáhlá je sbírka chorvatské literatury, kterou B. Jiruš nashromáždil díky svému působení v Záhřebu: najdeme zde beletrii, divadelní hry, pohádky, místopis, slovník. Některé knihy obdržel od prof. Spiridiona Brusiny, svého univerzitního kolegy ze Záhřebu, který zde působil též od založení univerzity – na katedře zoologie. S osobou prof. Jiruše je úzce spjata publikace „Spomenica o 25. godišnjem postojanju Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu“ [obr. 28].¹⁰ Tento jubilejní spis připomíná zásluhy českých vědců při založení a budování Univerzity v Záhřebu: Bohuslava Jiruše jako prvního profesora katedry botaniky a jeho obětavost při budování botanických sbírek, přípravách na zřízení botanické zahrady a oddělení farmakognosie. Je potěšitelné, že tyto jeho zásluhy dodnes připomíná na svých webových stránkách i Rada české menšiny města Záhřebu¹¹ a Univerzita v Záhřebu.

Historie, beletrie, poezie a dramata cizojazyčná

V knihovně takové všestranné osobnosti, jakou byl Bohuslav Jiruš, nechybí literatura historická a klasická literatura antická, románská a germánská. Zajímavé ale je, že vedle Homéra, Horatia, Ovidia, Goetha, Klopstocka, Zoly a dalších, jsou zde i knihy poněkud žánrově odlišné. Jednu skupinu tvoří krimi povídky, které měl zřejmě také v oblibě. Dále se zde vyskytují knihy, sice nepříliš početně zastoupené, jejichž názvy a ilustrace o obsahu napovídají: „Mon plaisir... leicht und pikant“, „Ars Amandi“, či název na titulním listu „Erotische Pflanzen“ – roztomile maskovaný na deskách jako „Exotische Pflanzen“.

Rukopisy

Knihovna Národního muzea má v rukopisné sbírce uloženy tři rukopisy z pozůstalosti prof. Jiruše, všechny jsou

⁸ Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Díl XIII, Praha, J. Otto, 1898, s. 561.

⁹ Zpráva o Museu království Českého za rok 1913, Praha, Nákladem Musea království Českého, 1914, s. 24.

¹⁰ Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu. Kraljevsko sveučilište Franja Josipa u Zagrebu. Akademički Senat. Zagreb, Tisak Kr. zemaljske tiskare, 1900, 216 p.; Čeněk ZÍBRT, Zprávy knihopisné: Spomenica o 25.godišnjem postojanju sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu. Časopis Musea království Českého, 1900, roč. 74, s. 479–480.

¹¹ Webové stránky Rady české menšiny v Záhřebu [cit. 28. 10. 2013]. Dostupné z: <http://www.cesi-zahreb.hr/Zahreb-cz.asp>.

uvedeny v Bartošově soupisu¹² a označeny knihovnickým razítkem „Jirušova knihovna“:

„Gottfried Ritter von Rittershain. Uiber die Speichelabsonderung der Kinder während der ersten Lebenswochen.“ (signatura XI B 27) – tento rukopis z 2. pol. 19. stol. má rozsah 10 listů a jeho autorem je primář pražského nalezince.

„Latinsko-německé přednášky lékařské.“ (signatura XI D 32) jsou z 1. pol. 19. stol. a mají 211 listů.

„Německé modlitby“ [obr. 12]. (signatura XVI G 36) pocházejí z 18.–19. století a mají 298 stran.

Staré tisky

Jirušova knihovna obsahuje řadu starých tisků: 2 tituly z 16. stol., 4 tituly ze 17. stol. a 27 titulů z 18. stol. Jde převážně o antickou literaturu a odbornou lékařskou a přírodovědnou literaturu. Z římských klasiků je to např. Seneca, Vergilius, Ovidius, Cicero, Plinius, Livius [obr. 15]. Z odborné přírodovědné literatury např. můžeme zmínit tato díla: první lékařský časopis na světě *Miscellanea curiosa medico-physica Academiae Naturae Curiosum* (Lipsiae, V. J. Trescher 1670 [obr. 14], Wratislav, Johann Bauer 1670), který pod názvem *Nova Acta Leopoldina* vychází dodnes, Carl von Linné, *Systema naturae* (Halae Magdeburgicae, J. J. Curt 1760) a *Species plantarum* (Wien, J. Th. von Trattner 1764); Johann Friedrich Gmelin: *Allgemeine Geschichte der Gifte* (Leipzig, Weygand 1776); Samuel Hahnemann: *Über die Arsenikvergiftung* (Leipzig, Crusius 1786); Joseph Reiner: *Botanische Reisen nach ... Alpen* – (Klagenfurt, C. F. Walliser 1792).

Vlastní práce

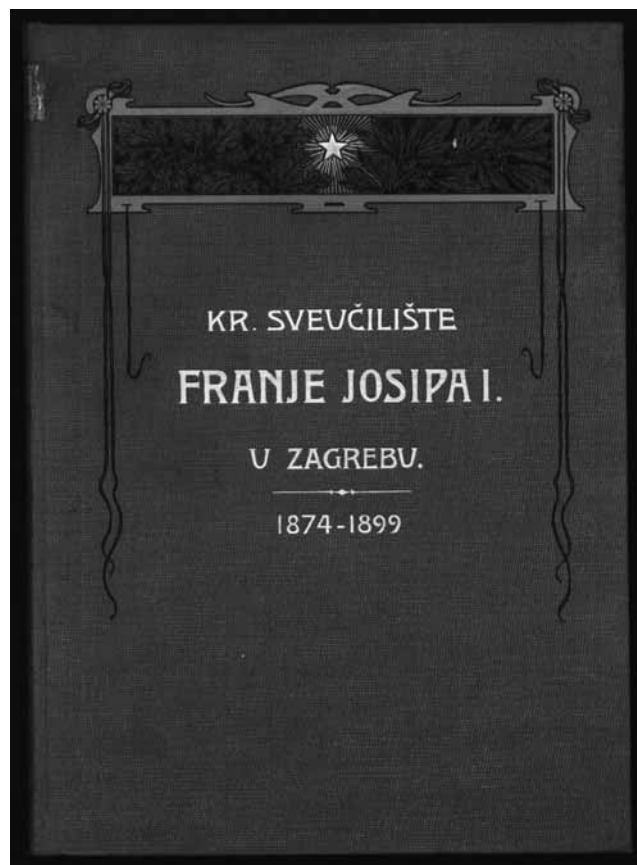
Jirušova knihovna obsahuje také jeho vlastní práce – k nejvýznamnějším patří „Otravy rostlinami a jich přípraveninami“ ze 3. dílu „Odborná pathologie a therapie“ vydané Spolkem českých lékařů za redakce B. Eiselta.¹³ Disertační práce jeho otce se nachází na signatuře 9 F 112: *Dissertatio inauguralis medica De carbone* [obr. 13]¹⁴

V Knihovně Národního muzea je dále jeho zásadní práce „Výklad ku farmakopoei rakouské“ (společně s Augustem Bělohoubkem)¹⁵ a publikace „Farmakologie Dr. Bohuslava šlecht. Jiruše. Dle přednášek 1886–1887“, zde však není jasné, kdo přednášky sepsal.¹⁶

Závěr

Osobní knihovna Bohuslava Jiruše je v souladu s osobností svého majitele – vzdělaného člověka 19. století, uznávaného odborníka s širokým rozhledem. Přání obsažené v závěti, kterou štědře obdaroval Museum království Čes-

kého, bylo naplněno, třebaže za podmínek tehdejší knihovnické praxe – knihovna byla zpracována a uložena v Knihovně Národního muzea zčásti pohromadě dle hlavního oboru a zčásti rozptýlena podle jednotlivých dalších oborů. Jirušova knihovna patří k významným knihovním celkům Knihovny Národního muzea. V současnosti jsou katalogizační záznamy o knihách z Jirušovy knihovny dostupné především v naskenované formě (generální jmenný katalog KNM do r. 2001), do on-line katalogu jsou záznamy přidávány postupně v rámci projektu „Retrospektivní konverze generálního jmenného katalogu“. Informace získané při průzkumu Jirušovy knihovny budou zpřístupněny v databázi vlastníků knižních sbírek a provenienčních záznamů v knihách – Provenio.

Obr. 28 – Jubilejní spis k 25. výročí založení Univerzity v Záhřebu, KNM sign. 81 a 67

Článek byl napsán s podporou projektu pro aplikovaný výzkum Ministerstva kultury ČR NAKI DF12P01OVV023 – PROVENIO: Metodika výzkumu knižních proveniencí.

¹² František Michálek BARTOŠ, *Soupis rukopisů Národního muzea v Praze, Svazek II.*, Praha, Melantrich, 1927, 424 s.

¹³ Bohuslav JIRUŠ, *Otravy rostlinami a jich přípraveninami, Odborná pathologie a therapie, Díl třetí, Nemoci cizopasněné a otravy*, V Praze, Tiskem a nákladem knihtiskárny Františka Šimáčka, 1881, s. 620–890, Sign. 88 D 85.

¹⁴ Vincenc JIRUSCH, *Dissertatio inauguralis medica De carbone*, Pragae, 1836, 39 s., Sign. 9 F 112.

¹⁵ August BĚLOHOUBEK, Bohuslav JIRUŠ, *Výklad ku farmakopoei rakouské: překlad úředního latinského textu farmakopoe, Díl I.*, Praha, Bursík a Kohout, 1896, 428 s., Sign. 70 d 515.

¹⁶ *Farmakologie. Dle přednášek Bohuslava šlecht. Jiruše 1886–1887*, S. I., s. n. [1887], 400 s., Sign. 85 C 153.